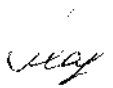

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МАГОМЕДОВА МАРИНА АСАДУЛЛАЇВНА

УДК 330.341.1

**АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО
ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків -2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки Харківського національного університету будівництва та архітектури Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник - доктор економічних наук, професор
Іванілов Олександр Семенович,
Харківський національний університет
будівництва та архітектури,
завідувач кафедри економіки

Офіційні опоненти: - доктор економічних наук, доцент
Мозенков Олег Володимирович,
ТОВ «Економічна Клініка
«Український Менеджмент Інтелект»,
м. Київ, генеральний директор

- кандидат економічних наук
Кравцова Любов Вікторівна
Донецький університет економіки та права,
доцент кафедри економіки підприємства та
менеджменту

Захист відбудеться " 25 " січня 2012 р. о 15³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64,050,02 в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 21, корпус У 1 , ауд. 1001 .

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м, Харків, вул. Фрунзе, 21.

Автореферат розісланий " 23 " грудня 2011р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Я. А. Максименко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Фінансово – економічний стан підприємств теплопостачання продовжує залишатися на низькому рівні. Основною причиною складності реформування капіталомісткої теплоенергетики є відсутність накопичення власних фінансових коштів. Посилює проблеми підприємств теплопостачання також відсутність мотивації до зниження витрат, зниження ресурсної ефективності; обмеженість фінансових коштів на відновлення основних фондів. Недостатня увага до політики технічного розвитку малої енергетики на регіональному і державному рівні, а також впровадження економічних механізмів залучення інвестицій разом з застарілою системою управління перешкоджають подальшому ефективному розвитку цього сектору економіки.

Загальні задачі управління інноваційним розвитком підприємства досліджені вченими: Л.І. Аведяном, С.Ю. Андрєєвим, М.В. Афанасьєвим, О.В. Василенком, А.С. Гальчинським, В.М. Геєцом, Л.Ю. Гордієнко, В.Я. Зарубою, О.С. Іваніловим, А.К. Кінахом, Л.В. Кравцовою, О.В. Мозенковим, Н.О. Пашутинським, В.П. Семиноженком, Д.М. Стеченком, Л.І. Федуловою, Л.Г. Шемаєвою, Й. Шумпетером та ін..

Вирішенню проблем підвищення інноваційно-інвестиційної активності підприємств присвячені роботи: В.П. Александрової, О.І. Амоші, Ю.М. Бажала, І.М. Буднікевича, Л.С. Валінурової, Є.І. Величко, Т.О. Гаврила, Ж.А. Говорухи, М.П. Денисенка, С.В. Захаріна, Н.А. Кузьмініх, О.О. Лапка, І.І. Лукінова, А.А. Мазура, В.А. Міщенко, А.П. Науменка, Л.І. Нейкової, Н.В. Осадчої, В.Л. Осецького, М.Т. Пашути, П.Г. Перерви, А.А. Пересади, С.Ф.Худасової, Д.М. Черваньова, І.М. Школи, І. М. Шовкуна, А.К. Шумейка, А.І. Яковлева та інші.

Наукові надбання провідних учених є досить важливим вкладом в економічну науку, але, як показує практика, окремі завдання теоретичного та прикладного характеру не дістали належного вирішення і залишаються методично незабезпеченими. Зокрема, не достатньо систематизовано існуючі підходи до оцінки ефективності розвитку підприємств малої енергетики, а роботи науковців, здебільшого, присвячені вирішенню окремих завдань.

Необхідність підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств теплопостачання обумовила актуальність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота відповідає основним напрямкам наукових досліджень, які проводились на кафедрі економіки Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури (ХДТУБА), та є складовою частиною держбюджетних науково-дослідних тем МОН України: “Економічна стратегія підприємства в ринкових умовах” (2001-2003р.р., ДР № 0102U004822) – здобувачем були розроблені організаційно-економічні форми управління мотивацією впровадження енергозберігаючих технологій; “Підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сучасних

умовах” (2008р., ДР № 01080006390) – здобувачем удосконалено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка науково-методичних та практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах теплопостачання в умовах ринкової економіки України.

Відповідно до цієї мети було поставлено та розв’язано такі задачі:

- досліджено сучасні наукові підходи щодо активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств централізованого теплопостачання за рахунок впровадження заходів енергозбереження та систематизовано й узагальнено основні проблеми, що існують в сфері теплопостачання;

- розроблено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання;

- визначено пріоритетні напрями впровадження енергозбереження для підприємств теплопостачання;

- удосконалено методичний підхід до розрахунку економічної ефективності від реконструкції тепломереж, малоєфективних котелень і ліквідації дрібних котелень;

- удосконалено методичний підхід щодо оптимізації використання матеріальних, трудових ресурсів та ресурсів часу підприємств теплопостачання;

- розроблено підходи щодо досягнення оптимізації розподілу ресурсів та складання план-графіків виконання робіт;

- узагальнено існуючі підходи щодо розрахунку нормативної чисельності персоналу на підприємствах теплопостачання та розроблено нормативний документ.

Об’єкт дослідження - процеси активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств централізованого теплопостачання за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій.

Предмет дослідження - теоретичні засади та методичні положення щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств централізованого теплопостачання в умовах ринкової економіки України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети використано систему загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Методи теоретичного узагальнення, діалектики, логіки, системного і історико-економічного аналізу використані при дослідженні сучасних наукових досягнень в сфері інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства та систематизації сучасних підходів щодо розкриття понять «інвестиції», «інновації», «розвиток». Методи аналізу експертної інформації, теорії ефективності нововведень, аналізу чутливості, кореляційно-регресійного аналізу - при удосконаленні методичного підходу до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу та інноваційно-інвестиційної активності підприємств теплопостачання. Методи математичного моделювання були використані при постановці та вирішенні задачі оптимізації розподілу

ресурсів при реалізації проекту по реконструкції теплових мереж в умовах технологічних обмежень на основі теорії геометричного проектування.

В якості інформаційної бази дисертаційного дослідження використано економічну, науково-технічну літературу; матеріали міжнародних та регіональних конференцій; законодавчі, нормативні й інструктивні документи, які регламентують інноваційну діяльність; дані економічної і соціальної статистики, досліджень фахових інститутів; результати досліджень, проведених безпосередньо здобувачем.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

удосконалено:

- підхід щодо оцінки економії бюджетних коштів та збільшення надходжень до бюджетів всіх рівнів від реалізації інноваційно-інвестиційного проекту на підприємствах теплопостачання. Запропонований підхід базується, на відміну від існуючих, на розрахунку величини прибутку від реалізації проекту за рахунок скорочення дотацій бюджету при використанні більш дешевих видів пального у порівнянні з тими, що використовуються нині, зниження розміру бюджетних дотацій, субсидій населенню, що виникає в результаті зниження тарифу на послуги підприємств теплопостачання;

- підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств теплопостачання. Враховано, на відміну від інших, аналітичні та експертні показники, що об'єднуються в загальний показник. Визначено специфічні складові інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства теплоенергетики, значущість яких обґрунтовано за допомогою методу переваг, що дозволило сформулювати узагальнюючий показник інноваційно-інвестиційного потенціалу;

- методичні засади розрахунку економічної ефективності від реконструкції теплових мереж, малоефективних котелень і ліквідації дрібних котелень, що дозволяє визначати економію паливно-енергетичних ресурсів за рахунок зменшення втрат теплової енергії крізь ізоляцію трубопроводів, за рахунок більш своєчасної заміни дефектних ділянок; зменшення необхідного об'єму вироблення теплової енергії, витрат електричної енергії на транспортування теплоносія та гарячої води, експлуатаційних витрат на обслуговування теплових мереж та зниження витрат на ліквідацію пошкоджень у теплових мережах;

- обґрунтування задачі оптимізації розподілу ресурсів, пов'язаних з реконструкцією теплових мереж, на основі теорії геометричного проектування, при якій зберігаються умови безперервності та паралельності виконання робіт, а також досягнення оптимальної чисельності складу виконавців;

дістало подальшого розвитку:

- концептуальні основи розвитку системи теплопостачання міста Харкова, які передбачають здійснювати фінансування програми розвитку за рахунок коштів інвестиційної складової тарифу;

- методичний підхід щодо визначення критичного шляху всіх робіт і оптимального використання необхідних для виконання цих робіт ресурсів, який передбачає визначення критичних (основних) та додаткових робіт, зведення великого переліку критеріїв виконання цих робіт до одного для скорочення часу обробки вихідних даних;

- способи досягнення оптимізації використання (розподілу та перерозподілу) людських ресурсів та ресурсів часу підприємств теплопостачання на основі застосування запропонованої інформаційної моделі, що дозволяє визначити послідовність робіт, скласти плани-графіки виконання робіт, а в результаті формалізації процесу розрахунків отримувати наглядну графову модель ресурсів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці конкретних методичних і практичних рекомендацій щодо активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій.

Запропоновані здобувачем методичні розробки щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку використані в діяльності підприємств: КП "Харківські теплові мережі" (м. Харків, акт впровадження № 01-425 від 11.02.2010р.), Харківське обласне комунальне підприємство «Дирекція розвитку інфраструктури території» (м. Харків, акт впровадження № 30/04 від 18.04.2011р.). Окремі положення дисертаційної роботи застосовуються в навчальному процесі Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури при викладанні курсів «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Економіка галузі», «Економічний аналіз», «Оцінка бізнесу» (довідка № 07/230 від 03.03.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій представлено особисто отримані теоретичні й практичні результати в економіки та управління підприємствами, які сформульовані здобувачем і відображають його внесок у дослідження, а саме: підхід до оцінки економії бюджетних коштів та збільшення надходжень до бюджетів всіх рівнів від реалізації інноваційно-інвестиційного проекту на підприємствах теплопостачання; підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств теплопостачання, де враховано, на відміну від інших підходів, аналітичні та експертні показники; методичні розробки щодо розрахунку економічної ефективності від реконструкції тепломереж, малоефективних котелень і ліквідації дрібних котелень. Особистий внесок в наукові праці, які опубліковані в співавторстві, вказаний в списку праць в кінці автореферату.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження доповідались здобувачем, апробовані й були схвалені на: II Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні проблеми виробництва й споживання екологічно чистої продукції» (м. Суми, 2001р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 2002р.);

Міжнародній науково-практичній конференції «Динаміка наукових досліджень» (м. Дніпропетровськ, 2002р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансово-економічні проблеми розвитку регіонів України» (м. Дніпропетровськ, 2004р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Макроекономічна політика в Україні: проблеми науки та практики» (м. Харків, 2007р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Проблеми економіки, управління та розвитку підприємств в сучасних умовах» (м. Харків, 2008р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств» (м. Харків, 2009р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційної роботи опубліковані в 17-ти наукових працях, серед яких 9 статей у наукових фахових виданнях України.

Структура дисертації. Структура дисертації обумовлена логікою досліджень і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи складає 273 сторінки тексту. Дисертаційна робота містить 23 рисунка за текстом, 4 рисунки на 4 окремих сторінках, 31 таблицю за текстом, 11 таблиць на 22 окремих сторінках, список використаних джерел зі 190 найменувань на 18 сторінках, 9 додатків на 52 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету та задачі дослідження, визначено об'єкт, предмет, методи наукового дослідження, охарактеризовано наукову новизну і практичну значимість отриманих результатів.

У першому розділі «**Теоретичні та методологічні засади активізації інноваційно-інвестиційних процесів енергозбереження на підприємствах теплопостачання**» розкрито сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання, досліджено пріоритетні напрямки та досвід інших країн в цій сфері, розглянуто сучасні методичні підходи до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств та економічної ефективності енергозбереження на підприємствах теплопостачання.

На базі узагальнення теоретичних надбань вчених економістів визначено поняття «інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства» - це об'єктивний процес, унаслідок якого відбувається якісна зміна виробництва, його структури, технологій, управління, культури, ціннісних орієнтацій, стилю життя. Цей процес здійснюється за рахунок реалізації інноваційних (науково-технологічних, фінансово-економічних, матеріально-виробничих, юридично-політичних, соціальних та культурно-освітніх) та інвестиційних (наєвних та можливих грошових, майнових, техніко-технологічних, інтелектуальних, правових ресурсів) можливостей, в результаті яких досягається економічний, соціальний, екологічний, організаційний ефекти.

Для підприємств теплопостачання економічний ефект від реалізації проекту складає економія витрат, економія зборів за забруднення навколишнього середовища тощо. Муніципальна влада в свою чергу отримує часткове зменшення тарифу на теплову енергію та надання послуг з теплопостачання для населення, а відповідно і зменшення суми субсидій.

Досліджено, що частина економічного ефекту від реалізації інноваційно-інвестиційного проекту на підприємствах теплопостачання, яка надходить до держбюджетів всіх рівнів або збільшує їх складається з:

- 1) прибутку від реалізації проекту (при дольовій участі), відсотку за наданий кредит (при пільговому кредитуванні);
- 2) скорочення дотацій бюджету при використанні дешевших видів пального при застосуванні енергозберігаючих технологій;
- 3) зниження розміру бюджетних дотацій, субсидій населенню в результаті зниження тарифу на послуги підприємств теплопостачання.

Якщо проект фінансується за умови пільгового кредитування з боку держави, то основним економічним ефектом для державного бюджету є відсотки за кредит, в результаті надання фінансування визначеному підприємству. Таким чином, бюджетні установи не несуть витрат, а лише надають позики, які в процесі впровадження заходів поступово повертаються.

Відзначено, якщо інноваційно-інвестиційний проект, що реалізується на підприємствах теплопостачання, частково фінансується за рахунок самих підприємств (інших інвесторів), а частково за рахунок держбюджету за умов його дольової участі, то частину прибутку від реалізації такого проекту (яка надходить до держбюджету) можна розрахувати наступним чином: доля інвестицій підприємства (інших інвесторів) та бюджету відповідно складе a та a_1 . Розмір питомої ваги інвестицій кожного з учасників проекту може коливатися в залежності від періоду t , а тому доцільним слід представити розмір питомої ваги інвестицій як $a(t)$ та $a_1(t)$. Таким чином, на основі вищезазначеного розраховується прибуток від впровадження інноваційно-інвестиційного проекту (при дольовій участі), який надходить до держбюджетів всіх рівнів (PP_1), за наступною формулою

$$PP_1 = a_1(t) \left(\sum_{t=1}^T \frac{\sum_{i=1}^m \Delta R_i(t) N_i(t)}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{\sum_{i=1}^m Z(t)}{(1+r)^t} \right) - \sum_{t=1}^T \frac{\Delta K(t)}{(1+r)^t}, \quad (1)$$

де $\Delta R_i(t)$ – економія i -го виду енергоресурсів в натуральному виразі в t -му періоді; $N_i(t)$ – тариф, ціна i -го виду енергоресурсів в t -му періоді; $Z(t)$ – поточні витрати по обслуговуванню інноваційного впровадження; $\Delta K(t)$ – державні капітальні вкладення за проектом; r – ставка дисконтування.

Розмір грошового вираження відсотків, що отримує держбюджет за наданий кредит підприємствам теплопостачання, за умови участі органів місцевого самоврядування в реалізації інноваційно-інвестиційного проекту шляхом пільгового кредитування пропонується розраховувати за формулою

$$PP_2 = \sum_{t=1}^T \Delta K(t)(b/100)c, \quad (2)$$

де $\Delta K(t)$ – розмір інвестицій, що надаються владою за умови пільгового кредитування в t -му періоді; b – пільгова річна відсоткова ставка за надання кредиту%; c – період на який був виданий кредит, роки.

Відповідно, загальний прибуток від реалізації інноваційно-інвестиційного проекту, що поповнить бюджет (при дольовій участі, чи при пільговому кредитуванні), складе $E_1 = PP_1 + PP_2$.

Якщо в результаті впровадження інноваційної енергозберігаючої технології можна не лише скоротити обсяг енергоресурсів, а й застосовувати дешевші види пального, витрати на які дотує бюджет, тоді скорочення суми дотації (E_2) визначається за формулою

$$E_2 = \sum_{t=1}^T \frac{\sum_{i=1}^m \Delta R_i(t)[N_i(t) - N^f_i(t)]}{(1+r)^t}, \quad (3)$$

де $N^f_i(t)$ – новий тариф на енергоносії.

У системі бюджетування для оцінки залежності результативної ознаки від чинників, які її визначають, використовуються коефіцієнти еластичності. Так характеризуються відносні зміни рівня однієї ознаки на кожен відсоток зміни іншої, у ролі яких відповідно можуть фігурувати обсяг субсидій, що надаються населенню на покриття послуг тепlopостачання в t -ому періоді ($G(t)$) та розмір загального споживання енергоресурсів в натуральному виразі за цей же період ($\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)$).

Коефіцієнт еластичності, який відображає відношення приросту обсягу субсидій, що надаються населенню на покриття послуг тепlopостачання в t -ому періоді та розмір загального споживання енергоресурсів в натуральному виразі за цей же період, буде таким:

$$Kg(t) = \frac{\frac{\Delta G(t)}{G(t)}}{\frac{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m \Delta R_i(t)}{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)}} = \frac{\Delta G(t)}{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m \Delta R_i(t)} * \frac{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)}{G(t)}. \quad (4)$$

При переході до похідної функції $f(\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t))$ цей вираз матиме вигляд:

$$Kg(t) = \frac{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)}{G(t)} \lim_{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m \Delta R_i(t) \rightarrow 0} \frac{\Delta G(t)}{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m \Delta R_i(t)} = \frac{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)}{G(t)} f'(\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)). \quad (5)$$

Зниження тарифу на послуги підприємств тепlopостачання дозволить знизити бюджетні дотації населенню. Відповідно скорочення обсягу бюджетних субсидій ($A_i(t)$) складе

$$A_i(t) = G(t) \frac{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m \Delta R_i(t) K g(t)}{\sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^m R_i(t)}. \quad (6)$$

Загальне скорочення обсягу бюджетних субсидій за весь період дії інвестиційного проекту (E_3) розраховується за формулою

$$E_3 = \sum_{t=1}^T \frac{A_i(t)}{(1+r)^t}. \quad (7)$$

Таким чином, пропонується скорочення бюджетних витрат після реалізації інноваційно-інвестиційного проекту визначити за формулою

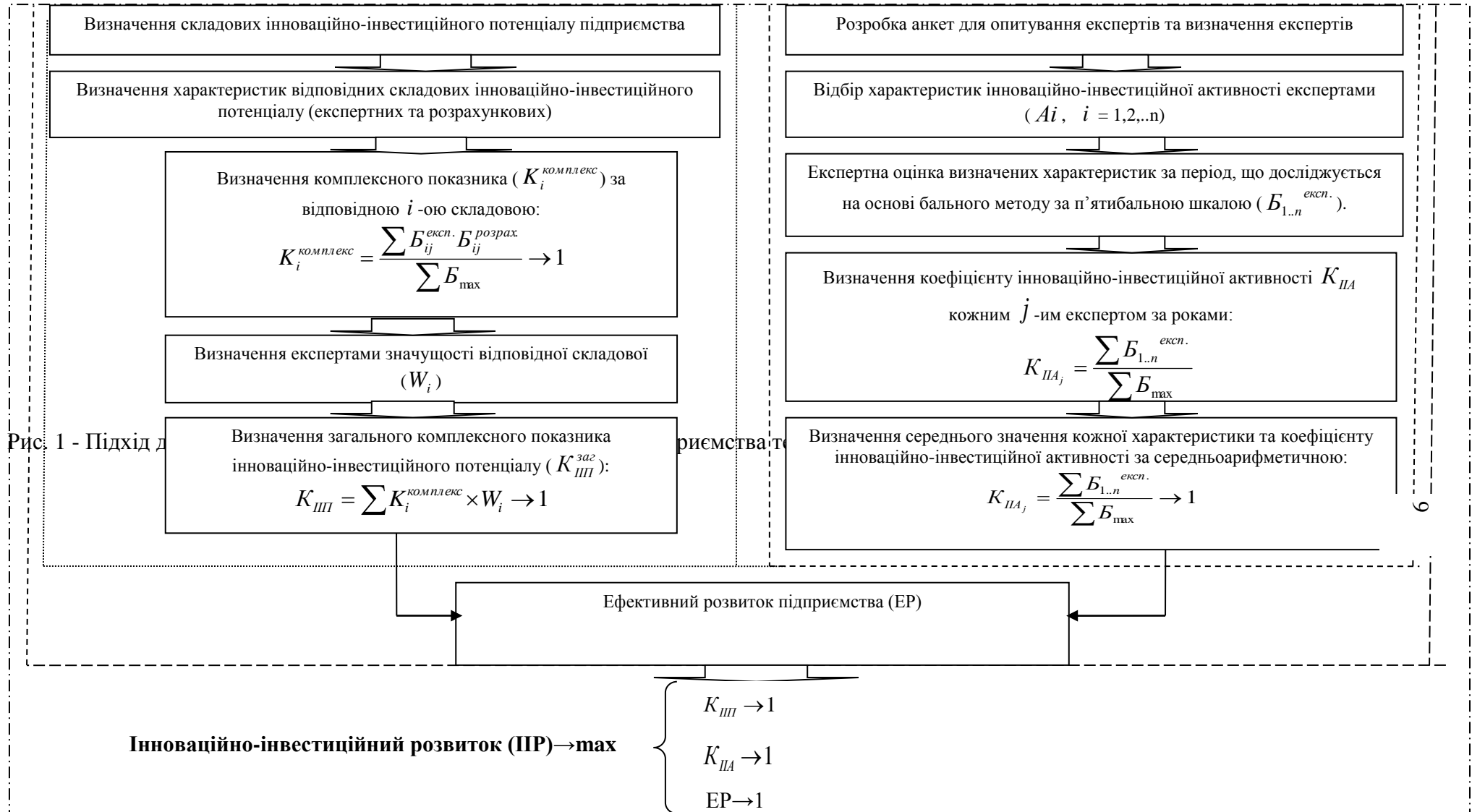
$$E_6 = E_1 + E_2 + E_3. \quad (8)$$

Розрахунок загального соціально-економічного ефекту від інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств тепlopостачання допоможе стимулювати органи місцевої влади щодо збільшення інвестування.

У другому розділі **«Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств тепlopостачання»** систематизовано проблематику підприємств тепlopостачання, проведено аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку (ІР) КП «Харківські теплові мережі» (КП «ХТМ») та визначено напрями енергозбереження для підприємств тепlopостачання.

На основі теоретичних досліджень, які доповнено експертним опитуванням шляхом діагностичного інтерв'ю, окреслено проблематику підприємств тепlopостачання, котрі було згруповано в блоки залежно від рівня їх вирішення, що дозволило врахувати галузеву особливість багаторівневого функціонування підприємства. Із загальної сукупності визначених експертами проблем були відібрані ті, на які керівництво підприємства має вплив. Застосування методу графів до сукупності проблем, розписаних в проблемному полі, дозволило виявити кореневі проблеми, вирішення яких сприятиме суттєвому покращенню ситуації в теплоенергетиці, дозволить усунути ряд проблем, які об'єднано в дві групи: 1) перша - пов'язана з недостатнім фінансуванням та рівнем коштів для проведення інноваційно-інвестиційних проектів; 2) друга - пов'язана зі слабким впровадженням енергозберігаючого обладнання та технологій в діяльність підприємств теплоенергетики, особливо інноваційних.

Вирішення встановлених проблем вимагає здійснення аналізу поточного стану ІР КП «ХТМ». Оцінку поточного ІР підприємства теплоенергетики було запропоновано здійснювати на основі поєднання узагальнених методів оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу (ІП) та інноваційно-інвестиційної активності (ІА) (рис.1). Саме від їх змін залежить ефективний розвиток підприємства. Доцільність даного підходу доведено регресійно-кореляційним аналізом, який показав тісний взаємозв'язок між ними.

Визначення ІІП здійснюється на базі удосконалених методичних засад, які ґрунтуються на використанні аналітичних та експертних показників, що поєднуються в комплексний показник (рис.1)

В узагальнюючому показникові ІІП було визначено такі його складові: ресурсна, організаційна управлінська, виробнича, науково-технічна (інноваційна). Приведення до співставленого виду виконано на основі експертного методу та бальної оцінки, значущість кожної складової ІІП обґрунтовано за допомогою методу переваг, що дозволило вивести узагальнюючий показник ІІП

$$K_{III} = 0,2 \times P + 0,15 \times O + 0,16 \times Y + 0,22 \times B + 0,27 \times HT, \quad (9)$$

де P – ресурсна складова потенціалу; O – організаційна складова потенціалу; Y – управлінська складова потенціалу; B – виробнича складова потенціалу; HT – науково-технічна (інноваційна) складова потенціалу.

На основі використання існуючого та удосконаленого підходів виконано оцінку ІІА та ІІП (рис. 2), що свідчать про нерівномірний ІІР підприємства, який залежить від ІІП, що накопичується протягом часу, ІІА, що не має властивості накопичуватися та результатів діяльності, які залежать від ступеня використання та впровадження інновацій.

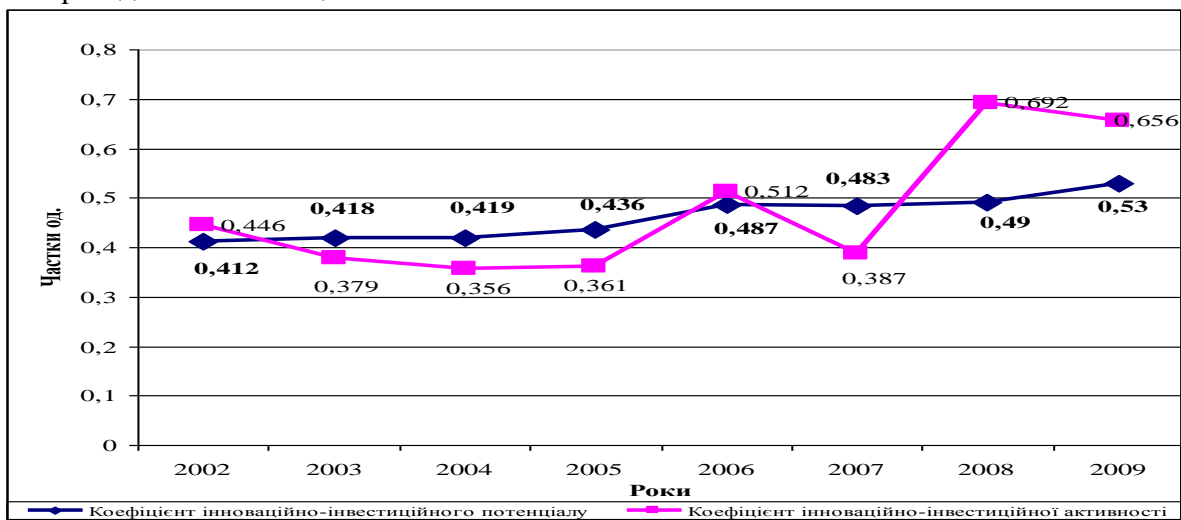

Рис. 2 - Динаміка показників інноваційно-інвестиційної активності та інноваційно-інвестиційного потенціалу КП «ХТМ»

Важливим моментом при реалізації програм інноваційно-інвестиційного розвитку є спрямування обмежених інвестиційних ресурсів в інноваційні розробки, які спрямовані на енергозбереження. Встановлено, що існує безліч напрямків впровадження заходів енергозбереження, які мають різну енергоефективність та різний рівень впливу на них підприємств теплопостачання. Це викликало необхідність визначити найбільш привабливі напрями для реалізації підприємствами теплопостачання на основі визначених експертами критеріїв: інноваційності, ефективності, екологічності, інвестиційної можливості, доступності ресурсів.

В результаті застосування методу ієрархій (результати у вигляді матриці глобальних пріоритетів представлено в табл. 1) було встановлено три пріоритетні напрями подальшого розвитку підприємств теплопостачання:

1) «Розвиток систем теплопостачання», 2) «Розвиток інженерних систем централізованого гарячого водопостачання», 3) «Розвиток систем централізованого опалення», які буде покладено в основу концепції розвитку підприємств теплопостачання та «Програми розвитку системи теплопостачання» КП «Харківські теплові мережі».

Таблиця 1

Визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємств теплопостачання

Альтернативи	Критерії					Глобальні пріоритети
	Критерій інноваційності (К1)	Критерій ефективності (К2)	Критерій інвестиційної можливості (К3)	Критерій екологічності (К4)	Критерій доступності ресурсів (К5)	
	Числове значення вектора пріоритету					
	0,051936	0,029755	0,143314	0,270603	0,504392	
Розвиток систем теплопостачання (P1).	0,089354	0,209049	0,118353	0,316577	0,198329	0,213525
Розвиток інженерних систем централізованого гарячого водопостачання(P2)	0,113964	0,323607	0,125362	0,088796	0,343370	0,230736
Розвиток джерел теплопостачання(P3)	0,091484	0,081286	0,046398	0,203359	0,077118	0,107746
Розвиток економії теплоресурсів у споживачів (P4)	0,089354	0,047681	0,070326	0,032280	0,037814	0,043946
Розвиток систем централізованого опалення (P5)	0,615844	0,338376	0,639561	0,358988	0,343370	0,404047

В третьому розділі «Методичні підходи та практичні рекомендації щодо активації інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємстві КП «Харківські теплові мережі» удосконалено засади управління енергозбереженням системи теплопостачання на прикладі м. Харкова. Обґрунтовані положення з управління політикою підприємства, що спрямовані на інноваційні напрями впровадження соціально-орієнтованого управління розвитком систем теплопостачання. Програма розвитку підприємства передбачає реалізацію заходів за трьома напрямками: розвиток систем централізованого опалення; розвиток систем теплопостачання; розвиток інженерних систем централізованого гарячого водопостачання. Фінансування програми розвитку здійснюватиметься за рахунок коштів інвестиційної складової тарифу.

Розроблено та апробовано методичний підхід щодо розрахунку економічного ефекту від реконструкції теплових мереж.

Проведені дослідження показали, що нормативні документи, які застосовуються при розрахунках ефективності впровадження енергозберігаючих заходів на підприємстві теплопостачання, є розрізненими і неузгодженими між собою. В одному випадку визначені тільки нормативні дані щодо кількісних параметрів функціонування теплових мереж, у другому випадку наведена формула для розрахунку економії теплової енергії від проведення реконструкції елементів мережі, у третьому випадку вказана формула для розрахунку економії електричної енергії та ін. Відсутність комплексності та узгодженості нормативних актів перешкоджає повному і достовірному розрахунку економічної ефективності від впровадження заходів з удосконалення та реконструкції теплових мереж з метою енергозбереження. Об'єднання та узагальнення положень нормативних документів дозволило

удосконалити методичний підхід щодо розрахунку економічної ефективності від реконструкції теплових мереж, малоефективних котелень.

Методичний підхід має наступні етапи, за якими визначається :

- очікувана річна економія палива від проведеної реконструкції тепломережі на основі економії палива та його вартості;
- очікувана річна економія електричної енергії від зменшення транспортування теплоносія та гарячої води на основі річних витрат електроенергії насосним обладнанням до та після реконструкції та вартості електроенергії;
- очікувана річна економія експлуатаційних витрат на обслуговування та ремонт котельного обладнання з урахуванням очікуваної економії експлуатаційних витрат, яка приймається рівною 10% від залишкової вартості енергетичного обладнання та залишкової вартості обладнання котелень;
- очікувана річна економія фонду оплати праці за рахунок виведення з штатного розпису п-ої кількості операторів, що є результатом реконструкції тепломережі, з урахуванням розміру фонду оплати праці до та після реконструкції;
- на основі проведених розрахунків визначається загальна очікувана річна економія коштів .

Для ефективного управління ресурсами при впровадженні енергозберігаючих заходів розглянуто реальний проект реконструкції тепломережі, який складається з 25 операцій (робіт) і потребує для оптимізації 37 днів і праці 130 осіб. Оптимізація проекту проведена на базі теорії оптимізаційного геометричного проектування як розміщення геометричних об'єктів із змінними метричними характеристиками і просторовою формою в обмеженій області розміщення. В загальному виді проект має N робіт (операцій) $R = \{R_i\}$, $i = 1, 2, \dots, N$. На множині робіт R задана умова часткової впорядкованості виду $R_i > R_j$, $i, j \in \{1, 2, \dots, N\}$, $i \neq j$, яка визначена конкретною послідовністю виконання робіт. Для кожної роботи R_i відомий її об'єм V_i , виражений в чол.-год., $V_i = const$. На проект в цілому в кожен момент часу може бути виділено не більше W (осіб) безпосередніх виконавців робіт. Таким чином, ресурси проекту в цілому можна представити як область R_0 двомірного простору OTW , де T – час здійснення проекту і W – трудовий ресурс проекту в кожен момент часу.

Постановка оптимізаційної задачі має вигляд:

1. Визначення критичного шляху

$$T_R \rightarrow \min_{\mu \in D^1 \subset E^{6N}} \quad (10)$$

2. Вирівнювання ресурсів

$$W \rightarrow \min_{\mu \in D^2 \subset E^{6N}} \quad (11)$$

де μ - $(\mu_1, \mu_2, \dots, \mu_N)$; $D \subset E^{6N}$ - область допустимих рішень, що виділяється системою обмежень; T_R – загальний час виконання проекту R.

Для розв'язання (10,11) розроблена інформаційна модель розподілу ресурсів та складання план-графіків виконання робіт. Основними блоками інформаційної моделі є: 1) блок введення даних, що містить в собі інтерфейс завдання та коригування характеристик робіт і інтерфейс завдання та коригування порядку робіт; 2) блок обробки даних, що містить в собі систему параметричної ідентифікації моделей та систему обробки запитів, що посилаються до бази даних; 3) аналітичний блок, що відповідає за постановку завдання розв'язання задач розподілу ресурсів; 4) блок банку даних, що містить нормативну технічну документація та інші нормативні документи; 5) блок даних, що містить систему відображення текстових даних та систему відображення графічних даних. Крім зазначених основних блоків, інформаційна модель включає інтерфейс користувача, систему оновлення даних та довідкову систему.

Розроблено схему вирішення задачі і отримано наступний результат: для реконструкції теплової мережі потрібно в дійсності близько 26 днів за умови участі 80 робітників, про що свідчить також графова модель упорядкування робіт проекту реконструкції теплових мереж.

ВИСНОВКИ

Дисертація є системним дослідженням, в якому запропоновано розв'язання науково-практичної задачі, що спрямована на активізацію інноваційно-інвестиційних процесів енергозбереження на підприємствах централізованого тепlopостачання. За результатами роботи зроблено висновки:

1. Досліджено сучасні наукові засади активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств централізованого тепlopостачання за рахунок впровадження заходів енергозбереження. На основі отриманих результатів визначено поняття «інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства» - це об'єктивний процес, унаслідок якого відбувається якісна зміна виробництва, його структури, технологій, управління, культури, ціннісних орієнтацій, стилю життя. Даний процес здійснюється за рахунок реалізації інноваційних (науково-технологічних, фінансово-економічних, матеріально-виробничих, юридично-політичних, соціальних та культурно-освітніх) та інвестиційних (наявних та можливих грошових, майнових, технічно-технологічних, інтелектуальних, правових ресурсів) можливостей, в результаті яких досягається економічний, соціальний, екологічний, організаційний ефекти.

Систематизовано й узагальнено сучасні погляди на основні проблеми, що існують в сфері тепlopостачання. На основі проведених досліджень визначено кореневі проблеми підприємства тепlopостачання експертами за допомогою методу графів. На основі проведеного діагностичного інтерв'ю та побудованого проблемного поля, у їх якості виступають дві групи проблем:

1) пов'язані з недостатнім фінансуванням та рівнем коштів для проведення інноваційно-інвестиційних проектів через неповернення різниці в тарифах, недостатнє включення інвестиційної складової в тариф. Їх вирішення повинно спиратися на підтримку місцевої та державної влади, які б забезпечили перегляд структури тарифу; 2) пов'язані зі слабким впровадженням інноваційного енергозберігаючого обладнання та технологій в діяльність підприємств теплоенергетики, а також ефективного методичного забезпечення цього процесу.

2. Розроблено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання. Обґрунтована система аналітичних та експертних показників, що поєднують кількісну та якісну характеристику окремих складових ІІП (ресурсна, організаційно-управлінська, виробнича складова, науково-технічна (інноваційна) складова) в комплексний показник. Приведення до співставленого виду виконано на основі експертного методу та бальної оцінки; значущість кожної складової ІІП обґрунтовано за допомогою методу переваг, що дозволило вивести узагальнюючий показник ІІП. Аналогічним способом виконано оцінку інноваційно-інвестиційної активності (ІА).

Доведено, що незадовільна ефективність діяльності підприємства обумовлена низьким рівнем ІІП та ІА, між якими визначено тісний взаємозв'язок; це дозволяє стверджувати, що зростання показників інноваційно-інвестиційного потенціалу та інноваційно-інвестиційної активності забезпечують зростання ефективної діяльності та розвитку підприємства, що і є необхідною умовою інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства теплопостачання. Встановлено, що існує безліч напрямів впровадження заходів енергозбереження, які мають різну енергоефективність та різний рівень впливу на них підприємств теплопостачання. Це викликало необхідність визначити найбільш привабливі напрями для реалізації підприємствами теплопостачання на основі визначених експертами показників: інноваційності, ефективності, екологічності, інвестиційної можливості, доступності ресурсів.

3. Визначено пріоритетні напрями впровадження енергозбереження для підприємств теплопостачання. На даний час основним фактором зниження енергоємності продукції (послуг) в усіх видах діяльності (в тому числі і в сфері теплопостачання) є формування ефективно діючої системи державного управління енергозбереженням. Відповідно розроблено концептуальні основи розвитку системи теплопостачання м. Харкова, які передбачають фінансування програми розвитку здійснювати за рахунок коштів інвестиційної складової тарифу. Розроблена концепція передбачає реалізацією заходів за наступними трьома напрямками: розвиток систем централізованого опалення; розвиток систем теплопостачання; розвиток інженерних систем централізованого гарячого водопостачання.

4. Удосконалено методичний підхід до розрахунку економічної ефективності від реконструкції тепломереж, малоефективних котелень і ліквідації дрібних котелень. Нормативні документи, що регламентують

розрахунки економічної ефективності підприємств теплопостачання є розрізненими і неузгодженими між собою, вони тільки частково застосовуються при розрахунках ефективності впровадження енергозберігаючих технологій, тому здобувачем удосконалено методичний підхід до розрахунку економічної ефективності від реконструкції тепломереж, малоефективних котелень і ліквідації дрібних котелень, що дозволяє економію паливно-енергетичних ресурсів визначити на основі зменшення відповідних витрат теплової енергії крізь ізоляцію трубопроводів, економії, що виникла за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів (заміни дефектних ділянок, зменшення необхідного об'єму вироблення теплової енергії, зменшення витрат електричної енергії на транспортування теплоносія та гарячої води).

5. Розроблено методичний підхід щодо управління обмеженими ресурсами, що дозволяє оптимізувати розподіл ресурсів, пов'язаних з реконструкцією теплових мереж за умови збереження безперервності та паралельності виконання робіт за часом, а також оптимальної чисельності складу виконавців.

6. Розроблено підхід щодо досягнення оптимізації розподілу ресурсів та складання план-графіків виконання робіт, що дозволяє визначити послідовність робіт, час їх виконання, загальну кількість часу та людських ресурсів, в результаті формалізації процесу розрахунків отримуємо графову модель упорядкування робіт.

7. Узагальнено існуючі підходи щодо розрахунку нормативної чисельності персоналу на підприємствах теплопостачання та розроблено нормативний документ щодо розрахунку чисельності працюючих на підприємствах комунальної теплоенергетики, що дозволило об'єктивно оцінити управлінську складову інноваційно-інвестиційного потенціалу.

8. Результати дисертаційної роботи впроваджено в практику роботи КП «Харківські теплові мережі», Харківське обласне комунальне підприємство «Дирекція розвитку інфраструктури території», а також у навчальному процесі Харківського національного університету будівництва та архітектури).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Магомедова М.А. Алгоритм расчета экономии тепловой энергии при восстановлении изоляции и устранении утечек воды и пара в тепловых сетях / А.С. Иванилов , М.А. Магомедова // Науковий вісник будівництва. – Харків: ХДТУБА ХОТВ АБУ. – 1999. – №6. – С.265-268. *Здобувачем розроблено методичний підхід до розрахунку економії теплової енергії при відновленні ізоляції й усуненні витоків води і пара в теплових мережах як частини концепції управління енергозбереженням системи теплопостачання.*

2. Магомедова М.А. Двухставочный тариф - путь выхода из экономического кризиса для теплоснабжающих предприятий / А.С.Иванилов, М.А. Магомедова // Вестник Харьковского Государственного политехнического университета «ХГПУ». – Харьков: ХГПУ. – 2000. – №122. – С.104-111. *Здобувачем розроблено та запропоновано до впровадження двуставочний тариф, як одну з головних умов підвищення ефективності*

інноваційно-інвестиційної активності та інноваційно-інвестиційного потенціалу.

3. Магомедова М.А. Методические подходы к оценке эффективности инвестиций на предприятиях централизованного теплоснабжения / М.А. Магомедова // Вісник Сумського державного аграрного університету: Науково-методичний журнал серія «Економіка та менеджмент». – Суми: «Козацький вал». – 2001. – №2. – С.301-304.

4. Магомедова М.А. Методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятия / А.С. Иванилов, М.А. Магомедова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2002. – №1. – С.232-237. *Здобувачем проведено порівняльний аналіз підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства.*

5. Магомедова М.А. Методика стоимостной оценки трудовых ресурсов предприятия, как фактор его инвестиционной привлекательности / М.А. Магомедова // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2002. – №141. – С.150-154.

6. Магомедова М.А. Сущность инвестиций и их классификация / М.А. Магомедова // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2002. – №153. – С.90-93.

7. Магомедова М.А. Проблеми теплопостачальних підприємств та шляхи їх подолання / М.А. Магомедова // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2002. – №154. – С.18-21.

8. Магомедова М.А. Визначення економічного ефекту підприємств теплоенергетики / М.А. Магомедова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2009. – №35-2. – С.81-85.

9. Магомедова М.А. Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств малої енергетики / М.А. Магомедова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2009. – №36-2. – С.76-81.

10. Магомедова М.А. Типові нормативи чисельності працюючих на підприємствах комунальної теплоенергетики ГКН 02.07.004 / С.В. Романов, А.Д. Лучко, О.М. Тарадай, М.А. Магомедова // Затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 14.05.2001 р. №118. К.: Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України: Науково-дослідний інститут будівельного виробництва, 2001. – 180 С. – (Нормативний документ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України). *Здобувачем узагальнено існуючі підходи щодо розрахунку нормативної чисельності персоналу на підприємствах теплопостачання та розроблено методичний підхід до розрахунку чисельності працюючих на*

підприємствах комунальної теплоенергетики, що дозволило об'єктивно оцінити управлінську складову інноваційно-інвестиційного потенціалу.

11. Магомедова М.А. Влияние ценовой политики на результаты деятельности предприятий коммунальной теплоэнергетики Харьковского региона / М.А. Магомедова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Електроенергетика і перетворююча техніка. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2003. – №9.- Т.4. – С.23-26.

12. Магомедова М.А. Теоретические основы инвестиционной привлекательности / М.А. Магомедова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Динаміка наукових досліджень»], (Дніпропетровськ- Донецьк-Харків, 28 жовтня - 4 листопада 2002 р.) / Дніпропетровськ. Економіка. Т. 23. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – С.6-8.

13. Магомедова М.А. Проблемні питання економіки підприємств комунальної теплоенергетики / М.А. Магомедова // Матеріали V всеукраїнської науково-практичної конференції [«Фінансово-економічні проблеми розвитку регіонів України»], (Дніпропетровськ, 26.10.2004р.) / Дніпропетровський Національний Університет, Інститут Економіки, кафедра фінансів. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський Національний Університет, 2004. – С.93-95.

14. Магомедова М.А. Формирование инновационно-инвестиционной политики на предприятии / А.С. Иванилов, М.А. Магомедова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Макроекономічна політика в Україні: проблеми науки та практики»], (Харків, 20-21 листопада 2007 р.) / Харківський Національний економічний Університет. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – С.41-43.

15. Магомедова М.А. Інноваційна діяльність підприємств в Україні / М.А. Магомедова // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів [«Проблеми економіки, управління та розвитку підприємств в сучасних умовах»], (Харків, 12-13 березня 2008 р.) / Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури, кафедра економіки. – Х.: ХДТУБА, 2008. – С.25-28.

16. Магомедова М.А. Проблемні питання, вирішення яких сприятиме пошкваленню інноваційно-інвестиційним процесам на підприємствах комунальної теплоенергетики / М.А. Магомедова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасні проблеми ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств»], (Харків, 4-5 березня 2009 р.) / Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури. – Х.: ХДТУБА, 2009. – С.22-24.

17. Магомедова М.А. Формування компонентної структури і оцінка рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств малої енергетик / М.А. Магомедова, А. Шматкова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасні проблеми ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств»], (Харків, 4-5 березня 2009 р.) /

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури. – Харків: ХДТУБА, 2009. – С.46-49.

АНОТАЦІЇ

Магомедова М.А. Активізація інноваційно-інвестиційних процесів енергозбереження на підприємствах централізованого теплопостачання. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, 2011.

Основні розробки, які отримані в результаті дисертаційного дослідження, спрямовані на підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання.

Здобувачем удосконалено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств теплопостачання та до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, концептуальні засади управління енергозбереженням системи теплопостачання м. Харкова, модель системи управління мотивацією впровадження енергозберігаючих технологій.

В дисертаційній роботі дістав подальшого розвитку методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств теплопостачання, концептуальні основи розвитку системи теплопостачання м. Харкова, інформаційна модель програмного продукту для розв'язання поставлених оптимізаційних задач розподілу ресурсів та складання план-графіків виконання робіт.

Ключові слова: інноваційна й інвестиційна діяльність підприємства, економічні проблеми та механізми ресурсо- та енергозбереження, інтенсифікація виробництва, розвиток, активність, потенціал, теплопостачання.

Магомедова М.А. Активизация инновационно-инвестиционных процессов энергосбережения на предприятиях централизованного теплоснабжения. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности) - Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт", Харьков, 2011.

Диссертационная работа посвящена теоретическому и практическому исследованию повышения эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятий теплоснабжения.

Целью исследования является теоретико-методическая разработка мероприятий по повышению эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятий централизованного теплоснабжения.

В соответствии с этой целью были поставлены и решены следующие задачи: исследованы современные научные принципы активизации

инновационно-инвестиционного развития предприятий централизованного теплоснабжения за счет внедрения мероприятий энергосбережения; систематизированы и обобщены современные взгляды на основные проблемы, которые существуют в сфере теплоснабжения; разработан методический подход к оценке инновационно-инвестиционного развития предприятий теплоснабжения; определены приоритетные направления внедрения энергосбережения для предприятий теплоснабжения; усовершенствован методический подход к расчету экономической эффективности при реконструкции тепловых сетей, малоэффективных котельных и их ликвидации; разработана оптимизационная модель управления ограниченными ресурсами; разработана информационная модель программного продукта для решения поставленных оптимизационных задач распределения ресурсов и составления план-графика выполнения работ.

Предмет исследования - комплекс теоретических, методических и практических вопросов относительно повышения эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятий централизованного теплоснабжения в современных условиях.

В диссертационной работе исследованы теоретические и методологические основы инновационно-инвестиционного развития теплоснабжающих предприятий, раскрыта сущность инновационно-инвестиционного развития предприятий теплоснабжения, исследованы приоритетные направления инновационно-инвестиционного развития теплоэнергетических предприятий и опыт других стран в этой сфере, рассмотрены современные подходы к оценке эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятия.

Проведена оценка эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятий теплоэнергетики и анализ рынка услуг теплоснабжения г. Харькова, инновационно-инвестиционного развития КП "Харьковские тепловые сети". Разработан методический инструментарий оценки эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятия теплоэнергетики.

Предложены методические подходы и практические рекомендации относительно активизации инновационно-инвестиционной деятельности на предприятии КП "Харьковские тепловые сети". Соискателем разработаны: концепция управления энергосбережением системы теплоснабжения г. Харькова, методический подход относительно расчета экономического эффекта от реконструкции тепловых сетей.

Усовершенствованы способы оценки экономии бюджетных средств и увеличения поступлений в бюджеты всех уровней от реализации инновационно-инвестиционного проекта на предприятиях теплоснабжения; подход к оценке инновационно-инвестиционного потенциала предприятий теплоснабжения; основы расчета экономической эффективности при реконструкции тепловых сетей, малоэффективных котельных и их ликвидации маленьких котельных; методический подход к построению многомерной математической модели решения задачи распределения ресурсов, связанных с

реконструкцией тепловых сетей, в теории оптимизационного геометрического проектирования.

Получили последующее развитие: концептуальные основы развития системы теплоснабжения г. Харькова; методический подход к трансформации многокритериальной оптимизационной задачи в однокритериальную со скалярным критерием; информационная модель программного продукта для решения поставленных оптимизационных задач распределения ресурсов и составления графиков выполнения работ.

Основные разработки, полученные в результате диссертационного исследования, направлены на повышения эффективности инновационно-инвестиционного развития предприятий теплоснабжения.

Ключевые слова: инновационная и инвестиционная деятельность предприятия, экономические проблемы и механизмы ресурсо- и энергосбережения, интенсификация производства, развитие, активность, потенциал, теплоснабжение.

Magomedova M.A. Activation of innovative-investment processes energy-savings on the enterprises of centralized heat supply system. - Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences at speciality 08.00.04 - economy and management enterprises (after the types of economic activity) the National technical university the "Kharkov polytechnic institute", Kharkov, 2011.

Basic developments were received as a result of dissertation research, directed on overcoming of the crisis phenomena in the sphere of small energy and increase of efficiency of innovative investment to development of enterprises. A bread-winner is improve the methodical process estimation of innovative investment potential of enterprises of thermal energy, the estimation of efficiency of innovative investment development of enterprise, conception of management the energy-savings of the system of supplying to thermal energy of Kharkov, model control system by motivation of introduction of energy keeping technologies. In dissertation work took place the subsequent development of methodical process estimation of innovative investment development of enterprises of thermal energy, conceptual bases of development of the system of supplying the thermal energy of Kharkov, informative model of software product, decision of the delivered optimization tasks of resources allocation and drafting of charts of plan of implementation of works.

Keywords: innovative and investment activity of enterprise, economic problems and mechanisms of resource- and energy-savings, intensification of production, development, activity, potential, supply of heating.

Магомедова Марина Асадуллаївна

**АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО
ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Спеціальність 08.00.04- економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск доктор екон. наук, проф. Іванілов О.С.

Підписано до друку 19.12.2011 Формат 60x84 1/16
Обсяг 0,9 ум.- друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф
Наклад 100 прим. Зам. № 2109

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
Свідоцтво про державну реєстрацію Ю.О.24668889
61002, м. Харків, вул. Сумська 37, тел. (057) 700-53-51, 714-34-26
пров. Соляниківський 4, (057) 771-00-92, 771-00-96.